MAKEDON KÜLTÜRÜ GÜNLERİ

BEN ve Diğeri

Aneta Svetieva
Mirna Arsovska
Janeta Vangeli

İSTANBUL
NİSAN, 1995

Односот јас /Друг претставува дијалектичка разлика која се воспоставува не меѓу јас и Другиот туку како едно внатрешно разликување во самиот субјект, кое што оди до бесконечност. Друготноста се јавува како единствен начин да се идентификува субјектот од моментоткога тој за прв пат ја препознава сопствената рефлексија во огледалото како свој лик, но и како нешто надвор од себе; различно, но друго од истото.

Во инсталацијата на ***Мирна Арсовска*** *се одвива една сложена игра на значења, внатрешни разлики во односот јас /Друг кој однос е сфатен како процес на идентификација на човекот и природата. Природата не е нешто изолирано и друго туку метаморфоза на истото: како што дијамантот и јагленот претставуваат само две различни алотропни модификации на јаглеродот. Истовремено, телото е спротиставено на мразот. Топлината на јагленот наспроти неговата сопствена рефлексија во студенилото на симулираниот кристал. Дијамантот /симулакрум не е само огледално мазна површина за рефлектирање на субјектот и негово холограмско препознавање туку и транспарентна длабочина во која пропаѓа бесконечното на едно во друго: беспрекорен начин да се исчезне без да се умре, да се расплине во привидот.*

"Медузата претставува така радикална друготност што никој не може да ја види, а да не умре" *(Бодријар)*

Во проектот "Турско купатило" ***Анета Светиева*** *доаѓа до најрадикалната друготност, до онаа разлика меѓу јас и Другиот што не заплашува, не тера на гадење. Другиот е туѓ и непознат, па затоа неподнослив, не може ни да се прифати ни да се елиминира бидејќи тој е наша сопствена разлика. Идентитетот на А не може да се дефинира со истото тоа А, секогаш второто А се јавува со извесно задоцнување. Поради оваа темпорална неможност за идентификација со истото потребно е некое друго, зверот, крокодилот, за да го овозможи одложениот процес на дефинирање на субјектот. Во моментот на воспоставувањето дистанца меѓу јас и она туѓото, чудното и непознато, истовремено се воспоставува и разликата како пукнатина, недостаток во идентитетот кој не е надоместен.*

Наративната структура на делото на Светиева упатува на жена што се бања во јавно купатило каде се појавува стравот од тајниот недефиниран поглед на Другиот, но истовремено и стравот од тајната желба: погледот без тело, Другиот што го претставува местото на тајната, Другиот што, без да знае, го задржува она што никогаш нема да биде обзнаено. Така, Другиот не претставува некој скриен идеал на она што недостасува во женскиот субјект, туку место на она што и се измолкнува на жената и каде што жената се измолкнува на самата себе и на сопствената вистина, а ритуалот на бањање е место на бестелесни таинствени погледи што заведуваат и ја овозможуваат новосознаената женскост.

За да се прифати можноста за каква и да е релација на јас со апсолутно Друго, со Бог кој е од онаа страна на нашата природа, недофатлив со средствата на нашата когнитивна моќ, единствено е можно

Ben-diğeri ilişkisi, BEN/DİĞERİ arasındaki diyalektik farkı değil de, sonsuza kadar uzayan özne içinde meydana gelen bir farklılaşmayı anlatır. Başkalık ayna karşısındaki yansımasını şahsi siması olarak tanıdığı andan itibaren, öznenin kimliğinin saptanması için kullandığı tekşekildir.

Mirna Arsovska'nın kurgusunda, Ben/Başkası ilişkisindeki iç farklar, yani kavramların bileşik bir oyununu meydana getirmektedir. Bu ilişki insan ve tabiatın kimlik süreci olarak anlaşılmıştır. Tabiat kapalı ve başka bir şey değil, aynı şeyin metamorfozudur. Örnek: Elmas ve kömür, karbondioksit'in iki farklı ürünüdür. Aynı zamanda beden buza karşıdır. Kömürün sıcaklığı, suni kristalin soğukluğ undan nekadar da farklıdır. Elmas öznenin yansıyışı için mükemmel bir yüzey olduğundan başka, bir şeyin başka bir şeye dönüşme sonsuzluğunun yok olduğu muhtemel bir derinliktir: Ölmeden yokolmanın mükemmel yolu.

"Denizanası öylesine keskin bir farklılığı anlatmaktadır ki, onu gören herkes ölse gerek" (Bodriyar)

Aneta Svetieva´nin " Türk Hamamı " projesindeki, en köklü farklılık, Ben ve Diğeri arasında insanı ürküten, tiksinti yaratan farklılıktır. Diğeri tamamen yabancı ve bilinmeyen olduğu için asla benimsenemez. Aslında ne kabul edilir ne de reddedilebilir, çünkü o bizim şahsi farkımızdır. A-nın kimliği aynı A ile tanımlanamaz, gecikme ile olsa dahi, her zaman ikinci A ortaya çıkmaktadır. Aynılık ile identifikasyon yapmak olasılığı kısıtlandığı için, öznenin ertelenen tanımlanma sürecini sağlayacak başka bir özne veya nesne gerekiyor. Bilinen ve bilinmeyen, tuhaf ve yabancı olanın arasındaki sınırın çizilmesi anında kimlikte doldurulamayan bir eksiklik ve farklar olarak ortaya çıkmaktadır.

Svetieva'nın eserinde, hamamda yıkanan ve Diğerinin gizemli ve tanımlanmayan bakışından doğan kuşku ile kavrulan bir kadın beliriyor. Lakin aynı zamanda gizli zevkten kaynaklanan korku, bedensiz bakış, sır yerini temsil eden Diğeri, hiçbir zaman gün aydınlığına çıkmayacak şey ve bilmemeksizin engelleyen Diğeri... Aslında Diğeri kadın öznesinde eksik olan gizli bir ideal değil, kadının kendi kendisinden ve kendi gerçeğinden sıyrıldığı yeri temsil etmektedir. Arama ayini ise, yeni keşfedilen kadınlığ ını dile getiren, bedensiz ve gizemli bakışlar ayinidir.

Ben ve Diğeri arasında mutlak bir iletişim imkânı ararsak sadece negasyonu (yadsıma) araç olarak kullanabiliriz. Tanrı sadece bu ya da şu değildir diye imâ edebiliriz. Onu aslatanımlayamayı. Janeta Vangeli Kavramsal kurgularında O ´nun tabiatını sezebilmemiz için tamamen yeteneksiz oluşumuzdan yola çıkmaktadır.

Kuvvet, Diğerine yaklaşabilmek için döşenen kırmızı halı, Diğeri sorusunun maddî ve manevî kavramlar arasında titreşmesine müsaade etmektedir: Diğer'in tamamen ters bir şey olarak, tanrısal hiyerarşinin oturtulma isteği ağır çekmektedir. Aslında mevcut kesin fark, aynı şeyin parçası olarak anlaşılan başkalığı imha edebilir. Vangeli'nin eserlerinde önemli olan dilin başkalığı imha olabilir. Dil sadece farkların oyununa indirgenmiş olursa o zaman dil arasındaki ilişki ve anlamı karşısındaki teması da önlenmiş olur.

посредувањето со помош на негацијата. На Бог можеме само да алудираме со она што тој не е, но не и да го дефинираме. Во разликата меѓу нашата немоќ да ја спознаеме неговата природа и неговата апсолутнна надмоќ **Жанета Вангели** ги најдува појдовните точки за своите концептуални инсталации.

Моќта, црвениот тепих обезбеден за пристап до Другиот дозволува прашањето за Другиот да вибрира меѓу духовното, сакралното и еден критички однос кон световното, секуларното: желбата да се воспостави божествена хиерархија на другото како нешто радикално спротивно.Радикалната разлика всушност би ја уништила другоста сфатена како дел од истото. Би се уништила другостa на јазикот толку важен во делата на Вангели. Ако јазикот се сведе само на игра на разлики тогаш би се спречил неговиот однос кон смислата, односот меѓу јазикот, оној кој зборува и оној за кого се зборува (или оној кому се зборува во молитвата).

Односот, пак, меѓу јас и божественото Друго се воспоставува само со свеста дека избегнувањето на дискурсот за Бог е неможно: па дури и кога, како во апокрифната теологија, само се алудира на неговите атрибути. Тоа е повторно говорење за Бог како за наша другост.

Сузана Милевска

Ben ve tanrısal Diğeri arasındaki ilişki ise sadece Tanrı'ya ait olan farklılıktan kaçınmanın imkânsız olduğu bilinciyle anlaşılabilir.

Suzana Milevska

Анета Светиева

Родена во Битола 1944 година. Дипломирала на Академијата за ликовни уметнови во Белград (1968). Постдипломски студии завршила на истата академија во класата на професорот Јован Кратохвил (1970). Од 1970 до 1974 член е на УЛУС (Удружење ликовних уметника Србије), а од 1975 член е на ДЛУМ (Друштво на ликовните уметници на Македонија). Докторирала на Филозовскиот факултет во Белград на катедрата за етнологија 1988. Работи како научен соработник во Иститут за фолклор во Скопје.
Адреса: Бул. Јане Сандански бр. 5/1-15, 91000 Скопје, тел. 426-508/091

Самостојни изложби:

1970 **Белград**, Галерија КНУ
1973 **Скопје,** Галерија на Домот на младите "25 Мај"
1984 **Белград**, Галерија Дома омладине
1986 **Љубљана**, Bezigrajska galerija
1987 **Охрид**, Охридско културно лето, Дом на културата "Григор Прличев"
1988 **Вараждин**, Галерија Себастијан
Белград, Галерија Себастијан

И многу групни изложби во Македонија и странство

Награди:

1966 **Белград**, Априлска награда за скулптура на АЛУ,
1968 **Белград**, Награда од фондот "Илија Коларевиќ" (АЛУ)
1969 **Белград**, Наградата од фондот "Сретен Стојановиќ (АЛУ)
1970 **Белград**, Награда за скулптура на пролетната изложба на УЛУС

Aneta Svetieva

1944 yılında Manastir ´da doğdu. Belgrad Güzel Sanatlar Akademisi ´ nden mezun oldu. (1968) Ayinı Akademi ´ de, profesor Yovan Kratohvil ´ in sınıfında Lisans üstü eğitimini tamamladi. (1970)
1970 ´ den 1974 ´ e kadar ULUS (Sırbistan Güzel Sanatlar Derneği) 1975 yılından sonra ise DLUM (Makedonya Güyel Sanatlar Derneği) üyesidir. 1988 yılında Belgrad Üniversitesi, Felsefe Fakültesi - Etnoloji Bölümünde doktorasını tamamladı. Üsküp, Folklor Enstitüsü ´ nde bilimsel araştırmacı olarak çalışmaktadır.
Adres: Bul. Jane Sandanski br. 5 / İ - 15, 91000 Skopje, tel. 426-508 (091)

Bireysel sergilerÇ

1970 **Belgrad**, Galeri KNY
1973 **Üsküp**, "25 Mayis" Gençler Evi Galerisi
1984 **Belgrad**, Gençler Evi Galerisi
1986 **Lyublyana**, Bejigrajska galerija
1987 **Ohri**, Ohri Kültür Yayi, "Grigor Prliçev" Kültürevi
1988 **Varajdin**, Galeri Sebastiyan
Belgrad, Galeri Sebastiyan

Ayrica Makedonya ve Makedonya dışında çok sayıda toplu sergilere katılmıştır

Ödüller:

1966 **Belgrad**, GSA Nisan Heykel ödülü
1968 **Belgrad**, "İliya Kolarevic" fonu (GSA) ödülü
1969 **Belgrad**, "Sreten Stoyanovic" fonu (GSA) ödülü
1970 **Belgrad**, SGSD Bahar sergisi ´nde heykel ödülü
1984 **Üsküp**, Üsküp - Sanat Galerisi, "İnce plastik" sergisi ´ndel ödülü

1984 **Скопје**, Откупна награда на Уметничката галерија,
Скопје, на изложбата "Ситна пластика".
Скопје, Награда "Нерешки Мајстори" за скулптура на XXXIX изложба на ДЛУМ.

Üsküp, MGSD 39. sergisi ´nde "Nerey Ustaları" heykel ödülü

Мирна Арсовска

Родена 1967 во Скопје. Факултет за ликовни уметности завршила во Скопје 1992 година.
Адреса: Ул. Варшавска бр. 46, 91000 Скопје, тел. 091 25 8991

Самостојни изложби:

1994 **Скопје**, Младински културен центар

Групни изложби:

1991 **Скопје**, Музеј на Македонија, 10 години од постоењето на ФЛУ
1992 **Манчестер**, Англија, *Sculpture along the Canal*
Олд Хам, Англија, *Sculpture in the Alexsandra Park*
1993 **Скопје,** Културно информативен центар, СИАБ
Скопје, галерија на АРМ, традиционална годишна изложба на студентите
Скопје, Уметничка галерија, XXX Интернационална струмичка ликовна колонија
Скопје, Музеј на современата уметност, *IV* Биенале на младите

Mirna Arsovska

1967 yılında Üsküp ´te doğdu. 1992 Yılında Üsküp Güzel Sanatlar Fakültesi ´nden mezun oldu.
Ev adresi: ul. Varşavska br. 46, 91000 Skopje, tel 091 258 991

Bireysel sergiler:

1994 **Üsküp**, Mladinski kulturen centar

Toplu sergiler:

1991 **Üsküp**, Makedonya Müzeleri, Güzel Sanatlar Fakültesi ´nin, 10 yıldönümü
1992 **Mançester**, İngiltere, Sculpture along the Canal
Old Ham, İngiltere, Sculpture in the Alexsandra Park
1993 **Üsküp**, Kültür Tanıtma Merkezi, SİAB
Üsküp, ARM Galerisi, Geleneksel yılık sergi
Üsküp, Sanat Galerisi, XXX Uluslararası Seramik Kolonisi
Üsküp, Çağdaş Sanatlar Müzesi, İV. Gençler Bienali

Жанета Вангели

Родена во Битола, 1963. Факултет за ликовни уметности завршила во Скопје, 1984. 1988. ги завршува студиите на *Staatlichen Kunstakademie* во Фрнкфурт на Мајна.

Самостојни изложби:

1987 **Келн,** (Германија), *Das Fenster Galerie*
1993 **Франкфурт**, (*Германаија*), *Kommunale Galerie im Leinwandhaus*
1994 **Скопје**, Музеј на современа уметност, Порта

Групни изложби:

1987 **Риека**, (Хрватска), Модерна галерија, 14. Биенале на млади
1988 **Франкфурт**, (Германија), *Archiv, Kunst der Reise*
1989 **Ријека** (Хрватска), Модерна галерија, 15. Биенале на млади
Сараево, Скендерија, Југословенска Документа ´89
Франкфурт, (Германаија), *Karmeliterkloster, Austritte*
1992 **Франкфурт**, (Германија), *Raiffeisenhalle, Art Aid*
1993 **Есен**, (Германија), *Films for Art 1993 - 2nd European Film and Video Festival*
Истанбул, (Турција), *Gallery B, Writing and Difference*
1994 **Копенхаген**, (Данска), *Kulturby, Europe Rediscovered*
Франкфурт, (*Германија*), *Komunales Kino im Filmmuseum, Frankfurter filmschau 1994*
1994/95 **Скопје**, Културен центар Мала Станица, Кутија со слики, (Прва годишна изложба на Сорос Центарот за современи уметности Скопје.

Награди:

1987 **Скопје**, 1. Биенале на млади, Музеј на современа уметност,
1989 **Риека** (Хрватска), 15. Југословенско биенале, Модерна галерија, Откупна награда
1990 **Скопје**, Награда Млад Борец
1995 **Скопје,** Кутија со слики, Културен центар Мала Станица, Награда на Сорос Центарот за современи уметности-Скопје.

Janeta Vangeli

1963 yılında, Manastir ´da doğdu. 1984 yılında, Üsküp Güzel Sanatlar Fakültesi ´nden mezun oldu. 1988 yılında Frankfurt Mayn, Staatlichen Kunstakademie ´yi bitirdi.

Bireysel sergiler:

1987 **Köln,** (Almanya), Das Fenster Galerie
1993 **Frankfurt**, (Almanya), Kommunale Galerie im Leinıandhaus
1994 **Üsküp**, Çağdaş Sanatlar Müzesi, Kapl

Toplu sergiler:

1987 **Rieka**, (Hrvatistan), Modern Galeri, 14. Gençler Bienali
1988 **Frankfurt**, (Almanya), Archiv, Kunst der Reise
1989 **Rieka**, (Hrvatistan), Modern Galeri, 15. Gençler Bienali
Sarayova, (Bosna), Skenderiya, Yugoslav Belgeleri ´89
Frankfurt, (Almanya), Karmeliterkloster, Austritte
1992 **Frankfurt**, (Almanya), Raiffeisenhalle, Art Aid
1993 **Esen**, (Almanya), Films for Art 1993 - 2. Avrupa Film ve Video Festivali
İstanbul, (Türkiye), Galeri B, Yazı ve Ayrım
1994 **Kopenhag**, (Danimarka), Kulturby, Europe Rediscovered
Frankfurt, (Almanya), Komunales Kino im Filmmuseum, Frankfurter filmschau 1994
1994/95 **Üsküp**, Küçük İstasyon Kültür Merkezi, Resimli Kutu (Üsküp - Soros Çağdaş Sanatlar Merkezi ´nin Birinci yıllık sergisi

Odüller:

1987 **Üsküp**, 1. Gençler Bienal ´i Çagdaş Sanat Müzesi
1989 **Rieka**, (Hrvatistan), Modern galeri, 15. Yugoslav Bienali ödülü
1990 **Üsküp**, Genç Savaş ödülü
1995 **Üsküp**, Resimli Kutu, Küçük İstasyon Kültür Merkezi, Üsküp - Soros Çağdaş Sanatlar Merkezi ödülü

Мирна Арсовска, *Инсталација, 1994*
Mirna Arsovska , İnstalasion, 1994

SELF AND OTHER

The exhibition "Self and Other", organized within "The Days of Macedonian Culture" in Istanbul, is not dealing with the dihotomical difference which is established between the self and the Other but as an internal differentiating within the subject itself. The otherness appears as the only way of defining the subject because in the dialectical law of identification the equation A=A is treated as a tautology. In the installation of Mirna Arsovska the relation self/Other is established as a complex chain of meanings in the process of the identification of the subject with the nature. The metamorphosis and the allotropic modification of the matter appear as something other of the same. The project "Turkish Bath" for Aneta Svetieva points to the most radical otherness which horrifies and leads to the process of abjection. The Other is alien, unknown and unbearable when it comes to the difference between the genders and cultures as it is in Svetieva's case. In the work of Zaneta Vangeli the relation between the self and the Other is understood as a relation between the self and the divine Other. The discourse for God is uncircumventionable: even, as in the negative theology, when it is only alluded on his/ her attributes, this is also a discourse for god as something Other of ourselves.

Suzana Milevska

На предната корица: Анета Светиева, Турско купатило, 1995
Kapak tasarımı: Aneta Svetieva,Türk Hamamı, 1995
На задната корица: Жанета Вангели, Потенција, Акт, Девијација, 1995
Arka kapak: Janeta Vangeli, İktidar, Akt, Sapma, 1995

Манифестацијата е реализирана со помош на Министерството за култура на Република Македонија
Etkinlikler Makedonya Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı 'nin katkısıyla gerçekleşmiştir

Каталогот е реализиран со помош на Сорос центар за современи уметности
Bu katalog Soros Çağdaş Sanatlar Merkezi 'nin katkisiyla gerçekleşmiştir

SOROS CENTER FOR CONTEMPORARY ARTS - SKOPJE, MACEDONIA
СОРОС ЦЕНТАР ЗА СОВРЕМЕНИ УМЕТНОСТИ - СКОПЈЕ, МАКЕДОНИЈА

Издава: *Друштво за македонско - турско пријателство и соработка;* Одговорен уредник: *Климе Коробар;* Организатор: Музеј на град Скопје; Куратор на изложбата: *Сузана Милевска;* Ликовно обликување на каталогот: *Фросина Зафировска;* Слајдови: *Румен Ќамилов* (А. Светиева и Ж. Вангели) и *Роберт Јанкулоски* (М. Арсовска); Лектура: *Чидем Улкер*

Yayın: *Makedon - Türk Dostluk Derneği;* Sorumlu yazar: *Klime Korobar; Örgütleici: Üsküp Şehir Müzesi;* Kurator: *Suzana Milevska;* Kataloklarin hazırlanması: *Frosina Zafirovska;* Fotograf sanatçıları: *Rumen Kamilov (A. Svetieva ve J. Vangeli), Robert Jankuloski (M. Arsovska);Türkçe tercumeler: E. İliyas; Dil düzeltmeleri: Çidem Ulker*

ДЕНОВИ НА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРА

Анета Светиева
Мирна Арсовска
Жанета Вангели

ЈАС и Другиот

ИСТАНБУЛ
АПРИЛ, 1995